

נכד או פיצוי

Category: במדבר, במדבר

מהן חובות הבן כלפי הוריו, והאם עליו לדאוג להביא נכדים להוריו? על ילדים ונכדים ביולוגים ורוחניים.

הורים מאשימים

זוג הורים מהודו תובעים את בנם היחיד. הסיבה: הבן, שנשוי כבר שש שנים והגיע לגיל 35, לא הביא ילד לעולם, ובכך מנע מהם את התואר 'סבא' ו'סבתא' כפי שכל אדם בגילם חפץ להיות. ההורים הציבו בפני בנם אולטימטום: אם לא יהיה לנו נכד תוך שנה, נתבע ממך פיצוי בסך \$650,000.

התביעה החריגה של ההורים הוגשה כעילה של "הטרדה נפשית". הם טוענים שבנם ורעייתו לא מתכוונים להביא לעולם ילד, שאיתו תכננו לשחק בגיל הפרישה, כשיהיו סבא וסבתא.

ההורים החליטו להגיש תביעה על סכום של \$650,000, בטענה כי הוציאו את כל חסכוניהם בגידול וחינוך בנם היחיד ועל חתונתו המפוארת. בתמורה לכל זה, הם ביקשו מבנם ואשתו כי יביאו להם נכד לעולם מוקדם ככל האפשר. לפחות אם יהיה לנו נכד לבלות איתו, הכאב שלנו יהיה נסבל", טוענים ההורים בכתב התביעה שהוגש לבית המשפט.

הסכום שהם דורשים יכסה את עלות החתונה המפוארת של בנם שהתקיימה במלון חמישה כוכבים, מכונית יוקרה בשווי \$80,000 ותשלום עבור ירח הדבש של הזוג הצעיר.

ההורים גם טוענים כי שילמו \$65,000 על מנת להכשיר את בנם כטייס בארה"ב, אך לאחר מכן הוא חזר להודו ונותר ללא עבודה והם נאלצו להמשיך ולתמוך בו כלכלית במשך שנתיים נוספות. בני הזוג דורשים את הפיצוי הכספי מבנם "עקב אכזריות נפשית. זה חלום של כל הורה להיות סבא וסבתא".

עם מי להתחנן

מחר בחג השבועות אנחנו נקרא את עשרת הדברות. הדברה החמישית היא "כבד את אביך ואת אמך". נשאלת השאלה, האם כחלק ממצוות כיבוד אב ואם, חלה החובה על הבן להביא ילדים לעולם כדי שיהיה להורים נכד איתו ישחקו?

השאלה היא עד כמה חובתו של הבן או הבת לכבד את ההורים. אין ספק שצריך לכבד אותם, כלומר לטפל בהם במסירות, להימנע מלביישים או לסתור את דבריהם, אבל אם אמא פוקדת

על בנה בגיל העשרה: "תלבש סוודר כי בחוץ קר", והוא מתבייש ללבוש סוודר בחברתם של בני גילו, האם הוא חייב לשמוע בקולה?

אותה שאלה נשאלת גם בקשר להחלטה גורלית יותר בחיים. אם ההורים רוצים שהבן יהיה רופא, ואילו הוא מתעקש ללמוד מוזיקה. הם טוענים בפניו שזה היה חלום חייהם? שבנם יהיה רופא, ואם לא, הוא מוריד אותם ביגון שאולה. האם במקרה כזה חייב הבן לשמוע בקול הוריו?

ומכאן לנושא של מציאת שידוך: מסופר על רב מפורסם, ממשפחה רבנית מפורסמת מאוד, שבשנות השלושים של המאה העשרים למד באוניברסיטה בברלין. שם הוא פגש צעירה יהודייה והחליט להתחתן איתה.

הוא כתב על כך להוריו, שבאותו זמן כבר היגרו לארצות הברית, אך אביו כתב לו בחזרה שהוא מתנגד בתוקף לשידוך. תקופה קצרה לאחר מכן, אביו, שהיה ראש ישיבה בניו יורק, הגיע יום אחד לישיבה וסיפר לתלמידיו את הסיפור כולו? שבנו הכיר בחורה יהודייה והוא רוצה להתחתן איתה, אך הוא, אביו, מתנגד לכך. הוא הוסיף ואמר שבנו כתב לו, שהפסיקה ההלכתית (שו"ע יו"ד סי' ר"מ בסופו) היא שבנושאי שידוכין הבן לא חייב לשמוע בקול האב.

הרמ"א כותב מפורשות ש"אם האב מוחה בבן לישא איזו אשה שיחפוץ בה הבן, אין צריך לשמוע אל האב". ואז הכריז ראש הישיבה בפני כל תלמידיו: "בני צודק! בני צודק!"?

הרי לנו שכיבוד אב ואם לפי ההלכה תקף רק בנושאים הנוגעים ישירות להורים. אמנם בכל מה שקשור לחיים האישיים של הבן או הבת, הם לא מחויבים לשמוע בקול הוריהם.

אבל כשזה מגיע לנושא של נכדים זה קצת יותר מורכב. הרבי אומר בשיחה: "השלימות של האב היא כאשר מגיע השלב ד"ראה בנים לבניך" וכמ"ש "עטרת זקנים בני בנים" וכל זמן שיש רק בנים אין זה בשלימות ונפקא מינה גם לעניין קיום מצות פרו ורבו. וכמובן גם ממארא"ל "כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר וכו'" (תו"מ ל"ח עמ' 176).

ההחלטה להביא ילדים משפיעה מבחינה תורנית גם על ההורים, כי השלימות של האדם היא כשיש לו נכדים, וזה נוגע גם לקיום המצווה הראשונה בתורה. ההלכה אומרת שכדי לקיים את המצווה של פרו ורבו על האדם להוליד בן ובת, ואז הוא קיים את המצווה, אבל זה בתנאי שהבן והבת מסוגלים ללדת ילדים, אך אם הם אינם יכולים להביא ילדים לעולם הוא לא קיים את מצות פרו ורבו (אבה"ע א, ו).

בנוסף לכך, במקרה דנן על הבן ואשתו חלה חובה לקיים את המצווה הראשונה של התורה, פרו ורבו, כחלק מהחובה של הציווי של "לשבת יצרה" שבני נח מחויבים בהם (ראה יחידות עם האדמו"ר מסדיגורא "שיח שרפי קודש" עמ' 274) ואם כן במקרה דנן יש לו את החובה האישית כלפי בורא עולם להביא ילדים כחלק מקיום העולם.

אבל לתבוע את הבן בבית המשפט על סכום של \$650,000 שהוא השקיע בו זה קצת יותר מדי. נכון שהוא לא היה מחויב לממן לו את לימודי הטיסה בארה"ב ולא מכונית ב-\$80,000 אבל הוא מעולם לא התנה איתו לפני שהוא נתן לו את הכסף שזה בתנאי שהוא מביא לו נכדים. ואולי אם ההורים היו מפנקים את בנם קצת פחות הוא היה מתנהג קצת יותר כמו בן אדם!?

להביא לעולם ילדים רוחניים

רבותיי. הרבי אמר פעמים רבות שמצות פרו ורבו היא לא רק מצוה גשמית להביא ילדים ביולוגיים לעולם אלא יש לה גם היבט רוחני, ואנו למדים את זה מפרשת השבוע.

על הפסוק בפרשתנו "ואלה תולדות אהרן ומשה" ואלה שמות בני אהרן שואל רש"י: "ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו" (במדבר ג, א).

יתרה מזו. בפרשה ראשונה של שמע, על המילים "ושננתם לבניך" אומר רש"י: "אלו התלמידים. מצינו בכל מקום שהתלמידים קרויין בנים, שנאמר בנים אתם לה' אלוקיכם וכן בחזקיהו שלמד תורה לכל ישראל וקראם בנים וכשם שהתלמידים קרויים בנים כן הרב קרוי אב שנאמר אבי אבי רכב ישראל" (ואתחנן ו, ז).

רש"י מלמד אותנו שאדם לא פטור ממצוות פרו ורבו ברגע שהוא כבר לא מוליד יותר, אלא כל אחד בישראל שמלמד יהודי שני תורה "מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

נשאלת השאלה, מדוע התורה אומרת "ושננתם לבניך", וחז"ל הם אלו שמפרשים שהכוונה לתלמידים. לכאורה היה עדיף שהתורה תצווה במפורש שיש חובה ללמד תורה לתלמידים, כמו שהמשנה באבות אומרת במפורש "והעמידו תלמידים הרבה"?

התשובה היא, שהתורה רוצה להדגיש לאדם שהוא צריך לאהוב את התלמידים שלו ולטפל בהם כאילו היו בניו שלו. זה לא שהוא רק מלמד אותם תורה, אלא ברגע שהם תלמידיו אז זה "ושננתם לבניך", ואז הם נחשבים כמו ילדים ביולוגיים שלו, הוא צריך לדאוג להם כאילו היו בניו שלו.

מחר אנו נקרא את עשרת הדברות בבית הכנסת. מבקשים מכל אחד שיעשה מאמץ להביא את הילדים שלו, וכל ילד יהודי אחר לבית הכנסת. אותו ילד שבזכותך ישמע את עשרת הדברות נעשה תלמיד שלך, כי בזכותך הוא לומד תורה ונחשב לילדיך "התלמידים קרויים בנים".